

A Természetvédelmi Hivatal erdészeti szakmai koncepciójához¹

Az erdészet és a természetvédelem szünni nem akaró konfliktusai nagyrészt abból eredeztethetők, hogy a természetvédelem részéről bevezetett vagy elvárt korlátozások feltételei, szakmai követelményei ill. megvalósítása tekintetében nem sikerült kellő konszenzust elérni. Ezért a Természetvédelmi Hivatal munkatársai által készített erdészeti szakmai koncepciót szakmapolitikai szempontból nagy fontosságú kezdeményezésnek tartom.

A stratégiai célok és feladatok világos meghatározása sokat segíthet az erdészet és a természetvédelem közeledése elősegítésében. Az anyagban számos olyan gondolat került megfogalmazásra, amely megfelel az élővilág-védelem legkorszerűbb értelmezésének, és amelyekkel nagyon nehéz lenne egyet nem érteni. A természetvédelmi elvárások konkretizálása emellett segítséget nyújthat az erdőgazdálkodás új útjainak és feladatainak megerősítésében, amelyek az elmúlt évtizedekben egyre szélesebb körben nyertek elismerést.

Ebben az összefüggésben a koncepció kétségtelen előrelépésnek számít, azonban tartalmát tekintve csak előzetes vitaanyagként, tájékoztatásként tudom értelmezni. A szakmai elvek kifejtése – a koncepció jelentős terjedelme ellenére – egyelőre kevés új elemet tartalmaz. Anélkül, hogy a részletekbe mennék, szeretnék emlékeztetni arra, hogy bár az anyag a természetvédelmi stratégiát az ökoszisztémák felől közelíti meg, mindamellett elsősorban az élővilágra koncentrál, holott az ökoszisztéma egyéb elemei hasonló figyelmet érdemelnek. A talaj, a talajvízkincs, a kisvízfolyások védelme gyakorlatilag említetlen, a tájvédelem beépülése gyenge.

Ennél fontosabb gyengeség azonban, hogy a hivatkozott szakmai (erdészeti-ökológiai) megalapozottság tudományos-kísérletes háttere hiányos, egyes esetekben megkérdőjelezendő. Nem lehet véletlen, hogy a szakmai koncepció kidolgozása során elmaradt a nagyon is szükséges egyeztetés, kommunikáció az erdőgazdálkodókkal. Hiányolom az er-

fotó: Szakács László

dészeti szakirodalom idevágó forrásanyagát, amelyből az utóbbi időben igen sok (talán túl sok is) jelent meg. Egyetlen konkrét példaként kiemelem, hogy még a 2003-ban elkészült és országgyűlési tárgyalásra előterjesztett Nemzeti Erdőprogram is hiányzik a hivatkozott anyagok között. Emiatt a kivülről az a hamis benyomás támadhat, mintha erdészetben dolgozó szakembereket ez a kérdés nem foglalkoztatná kellőképpen, ill. mintha nem volna hozzá megfelelő szakértelmük. (Érdekes módon a hozzáértés hiánya az azonos végzettségű, a Hivatalban alkalmazott erdőmérnökökkel kapcsolatban nem merül fel.) Meggyőződésem, hogy a kétségtelenül meglévő problémák gyökerét nem a hiányzó hozzáértésben, hanem az állami erdőgazdálkodást meghatározó feltételrendszerben kell keresni. *A megoldás kulcsa ezért a gazdálkodás keretfeltételeinek megváltoztatása, nem pedig valamilyen eddig nem létező, új szervezet létrehozása kell legyen.*

A magam részéről ezért elsődlegesen nem szakmai, hanem szakmapolitikai anyagnak tartom a Természetvédelmi Hivatal koncepcióját. Az erdők ökológiai szemléletű kezelése, a védelem és a hasznosítás összeegyeztetésének mikéntje valóban elsődlegesen politikai-társadalmi kérdés, a szakmai részletek csak a végrehajtás során kapnak szerepet. Utalnék ezen a helyen arra, hogy az emberi használatlalt érintett természetes ökosziszté-

mák megfelelő védelmét az 1992-es Rio-i Föld Csúcson aláírt Biodiverzitás Konvenció, ill. annak végrehajtási joganyagai nemzetközi léptékben definiálják. Az ezekben megfogalmazott „ökoszisztéma szemlélet” kimondja, hogy *miel az ember az ökoszisztéma szerves része, a biológiai sokféleség megőrzése és hasznosítása között megfelelő egyensúlyra kell törekedni*, amelyet az érintett gazdasági ágazatok, társadalmi csoportok és a tudomány hatékony együttműködésével kell kialakítani.

Úgy gondolom, a jelenlegi koncepció mind a megfelelő egyensúly, mind pedig a szükséges egyeztetés megvalósításával egyelőre adós maradt. A mostani gazdasági és politikai környezetben, pillanatnyi formájában és tartalmában a szakmai koncepció felhasználása, terjesztése el nem hanyagolható kockázatot rejt magában, mert

- könnyen szétzilálható egy jelenleg kétségtelenül anomáliákkal terhelt, de működőképes szervezetet anélkül, hogy biztosíték lenne arra, hogy létre képes hozni egy ennél megfelelőbbet;
- kellően széles körű tudományos/kísérleti háttér hiányában nem kielégítően megalapozott megoldásokat propagál és elvárásokat gerjeszt, aminek nehezen helyrehozható következményei lehetnek;
- indokolatlanul komparatív versenyhátrányba hozhat egy teljes ágazatot, melynek kompenzálására nincs semmilyen biztosíték; végül pedig
- annak is tudatában kell lenni, hogy a fatermesztés kiegyensúlyozatlan viszszaosztásával a vélelmezett természetkárosítás problémája nem oldódik meg, hanem azt pusztán határainkon kívüli területekre exportáljuk (pl. a kárpátjai és erdélyi felső vízgyűjtőkbe).

A felsorolt gyengeségek mit sem változtatnak azon, hogy a természetvédelem erdőkkel kapcsolatos stratégiájának kezdeményezése fontos és üdvözlendő tett. A feladat nagyobbik része azonban még hátravan. Azt hiszem nem tévedek nagyot, ha azt ígérem, hogy amennyiben a Hivatal ezt igényli, ebben a kérdésben az erdészeti szakemberek együttműködésére bizton számíthat.

Mátyás Csaba

az MTA levelező tagja, az MTA Erdőgazdálkodási Albizottság elnöke

¹ Elhangzott az MTA Erdészeti Bizottság 2004. június 24-i ülésén